

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

V ČRNOMLJU STA GOVORILA VLADIMIR DEDIJER IN TONE FAJFAR

Boriti se moramo za vsak naš kamen, za vsako ped naše zemlje

V nedeljo, 8. novembra dopoldne sta na velikem belokranjskem predvolilnem zborovanju za Črnomelj in okolico govorila član CK ZKJ in sekretar odbora za zunanje politična vprašanja pri Glavnem odboru SZDL Jugoslavije Vladimir Dedijer in kandidat črnomeljskega okraja za Zvezno ljudsko skupščino Tone Fajfar.

Mogočnega zborovanja se je udeležila velika množica ljudi iz vseh krajev Bele krajine, toda udeležba bi bila nedvomno mnogo večja, če bi bile prav ta dan hkrati tudi volitve v zbor proizvajalcev. Zborovalci so navdušeno sprejeli odločnim besedam obeh govornikov in poslali z zborovanja pozdravno pismo maršalu Titu, v katerem mu zahvaljujejo za vsako podporno državnemu vodstvu pri obrambi jugoslovanskih nacionalnih pravic, pri obrambi svobode jugoslovanskega ljudstva.

Zborovanje je začel sekretar okrajnega komiteja ZKS Martin Žugelj. Pozdravil je oba govornika, zastopnika JLA, množičnih organizacij in vse zborovalce, nakar je spregovoril Vladimir Dedijer.

Poudaril je, kako mogočno se je manifestiralo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov ob krivičnem sklepu 8. oktobra. Pri tem ne gre samo za Trst, marveč za celotno državo in to so osredotočeni vsi naši napori. Toda če bi prišla naša država spet v nevarnost, sem prepričan - da bomo vsi kot en moč nastopili v njeno obrambo, ker se zavedamo, da je treba zaustaviti sovražnika na prvem koraku, ne pa mu dovoliti, da bi zavzel položaj za položajem.

moramo dobro paziti kaj delamo, kajti mi smo odprta izločba in na nas so uprte oči vsega sveta. Zunanji svet gledajo na vsako našo potezo, zlasti pa gledajo na rešitev nacionalnega vprašanja pri nas. V drugem delu svojega govora je Vladimir Dedijer povedal, kako dosledno rešujemo v naši državi vprašanje gospodarskega dvigavanja razvitih predelov. Vendar pa se v Sloveniji sliši kritika, češ da je ta ali oni kraj zapostavljen. In res so primeri, da se je v enem

BESEDE BELOKRANJSKEGA KANDIDATA TONETA FAJFARJA

Nato je govoril še okrajni kandidat za zvezno ljudsko skupščino Tone Fajfar, ki je orisal gospodarski in politični razvoj v zadnjih letih in poudaril pomen neprestanega poglobljanja socialistične demokracije. Naglasil je, da je minila doba, ko so delovni ljudje, tako kmetje kot delavci mirno prenašali vse tegobe in težave in dosti-

Tržaško slovensko predmestje Barkovlje — v ozadju Trst, 5. in 6. novembra pričra krvavih izgrediv. Kako dolgo bomo še čakali, da se bo tržaško vprašanje rešilo, v korist napredka in mira?

ČE JIM PUSTIMO SAMO EN PRST, BODO ZAGRABILI CELO ROKO

Mi smo miroljubna država, je govoril Vladimir Dedijer. Pred nami so ogromne naloge v zgradnji naše države in to so osredotočeni vsi naši napori. Toda če bi prišla naša država spet v nevarnost, sem prepričan - da bomo vsi kot en moč nastopili v njeno obrambo, ker se zavedamo, da je treba zaustaviti sovražnika na prvem koraku, ne pa mu dovoliti, da bi zavzel položaj za položajem.

s seboj tudi oba novorojenčka, medtem ko mater nismo mogli evakuirati. Italijanski vojniki so hišo zažigali ter ubili mater ter vse kmete, ki so jih zalotili v bližini. Tov. Tito je takrat naročil, naj dobi ta dva otroka imena »Svoboda« in »Svobodan«. Ta dva otroka sta danes stara 12 let in sta živ dokaz, da je vsa Jugoslavija trpela od italijanskega imperilizma. Toda danes je življenje naših ljudi v Trstu znova v nevarnosti, da jih napadajo in ubijajo, kakor so to delali tri desetletja italijanski fašisti. Zadnji dogodki v Trstu so zelo resni in prepričan sem, da ni človeka v naši državi, ki se ne bi strinjal z odločno politiko naše vlade v obrambi našega življenja in naših interesov v Trstu in ceni A.

Tržaško slovensko predmestje Barkovlje — v ozadju Trst, 5. in 6. novembra pričra krvavih izgrediv. Kako dolgo bomo še čakali, da se bo tržaško vprašanje rešilo, v korist napredka in mira?

krat celo krivico. Te nepravilne potrebe morajo sedaj biti konec, kajti novi demokratični zakoni dajejo slehernemu delovnemu človeku Jugoslavije pravico sodelovanja v vseh stvarih, ki se tičejo blaginje delovnega ljudstva. Vse, kar smo pri nas dosegli, je plod naporov delovnih ljudi in zato imajo delovni ljudje tudi povsod prvo in glavno besedo. Ko je poudaril bodočo vlogo ljudske skupščine, je pozval zborovalce, naj s polnoobsevnostjo udeležijo pri volitvah 22. novembra manifestirajo svojo socialistično zavest in svojo prvirženost našemu državnemu vodstvu in tovarišu Titu.

Popoldne je imel tov. Vladimir Dedijer konferenco s političnimi delavci in je odgovarjal na razna vprašanja, ki so mu jih zastavljali.

JUGOSLAVIJA BRANI PRAVIČNO STVAR VSEGA ČLOVEŠTVA

Ne smemo pa tudi spregledati ogromne podpore, ki smo jo našli po vsem svetu, ko smo se uprli sklepu 8. oktobra. Ta podpora je bila zlasti velika v malih in srednjih državah, le prav posebno pa s strani delavskega in demokratičnega gibanja. Te podpore, ki smo jo doživeli, pa nam niso dali samo zato, ker spoštujemo naše na-

rode, marveč so nas podprli v prvi vrsti zato, ker se zavedajo, da bi se utegnili jutri isto zgoditi tudi z njimi in da bi tudi njim poskušali vsiliti krivične odločitve. Zavedali so se, da Jugoslavija ne brani samo svoje stvari, marveč da brani pravično stvar vsega naprednega človeštva, pravico enakopravnosti vseh narodov.

V NAS SO UPRTE OČI VSEGA SVETA

Prav ob tržaški krizi pa se je znova pokazalo, kako velik ugled uživa Jugoslavija v svetu. Zato

DELOVNEMU LJUDSTVU JUGOSLAVIJE!

Ne novembrskih volitvah glasujte za kandidate, ki se bodo v novih skupščinah zavzemali za nadaljnji dvig ljudske blaginje, za dvig življenjskega standarda, za povečanje proizvodnje in v kmetijstvu, za povečanje stanovanjske graditve ter za gradnjo novih šol in bolnišnic. Za vse to imamo dejanske možnosti, kajti Jugoslavija ni več zaostala država, marveč stopa v vrsto industrijskih držav.

je dejal tovariš Edvard Kardelj na predvolilnem zborovanju v Ljubljani

V tork popoldne je bilo v Ljubljani veliko predvolilno zborovanje, ki se ga je udeležila ogromna množica volivcev. Zatem, ko je tovariš Kardelj spregovoril o sodelovanju delovnih množic v gospodarskem in državnem upravljanju, o načelih socialističnega družbenega upravljanja ter o naših gospodarskih uspehih, je prešel na tržaško vprašanje.

ITALIJA JE PODOBNA DUNAJSKEMU ZREZKU: ČIM BOLJ GA TOLČEŠ, TEM BOLJ SE ŠIRI

Posebno me je presenetilo ravnanje gospoda Churchilla. Ko sem leta 1951 spremljal tov. Džlasa, smo obiskali tudi g. Churchill, ki je bil takrat v opoziciji. Ko smo govorili o nevarnosti sovjetskega napada, je g. Churchill izjavil: »Za Jugoslavijo se ne bojim. Stalin ni nor, da bi dregal v to srčeno gnezdo. Če se misli udariti

po Evropi, bo udaril tam, kjer je bolj mehka, na Francijo, Italijo itd.« Kazne pa, da je g. Churchill pozabil na te svoje besede. Jugoslavija je zares srčeno gnezdo, toda ne le za Stalina, marveč za vsakega drugega, ki bi skušal ogražati našo neodvisnost in našo samostojnost.

razgraževal in jih imenoval svete patriote in podobno, ter zahteval, da bi prevzel direktor nad policijo italijanski direktor za civilne zadeve pri ZVU Vitell. Dan pozneje je zloglasni odbor za obrambo italijanstva Trsta zahteval, da se policija zamenja z ameriško vojsko. Rimski tisk je bil poln neokusnih napadov na poveljnika cone, angleškega generala Wintertona, češ da so angleški poveljniki policije krivi za nerede. Rimski predsednik vlade Pella pa je baje zahteval njegovo odstranitev.

ne misli zaostrovati položaja, prav tako pa ne misli kapitulirati in sprejeti politike izvršenih dejstev, ki je v korist italijanskemu imperializmu.

Naša vlada je predlagala četverno konferenco, toda na ta predlog so odgovorili z nasprotnim predlogom o peterni konferenci, v tem smislu, da bi na tej konferenci govorili le o tem, kako naj bi izvedli sklep od 8. oktobra, ki kot znano, določa izročitev Trsta in cone »A« Italiji. Pripravljeni smo bili sodelovati na peterni konferenci, seveda pod pogojem, da bi razpravljali o končni rešitvi celotnega tržaškega vprašanja, brez kakršnega-koli preudiciranja stališč glede sklepa, ki sta ga izdali britanska in ameriška vlada 8. oktobra in seveda pod pogojem, da se v coni »A« in Trstu ne bo spremenilo nič, dokler ne dosežemo popolnega sporazuma. Italija je ta predlog zavrnila in zahtevala najprej uresničitev angloameriškega diktata. Jasnno je, da bi v takem primeru na konferenci lahko razpravljali le o coni »B« in drugih italijanskih zahtevah, toda Jugoslavija z italijansko vlado o tem ne bo razpravljala niti sedaj, niti kdaj pozneje.

Med tem časom je prišlo z Zahoda več novih neuradnih predlogov glede peterne konference.

Nekatere variante so bile za nas do neke mere sprejemljive in zato je jugoslovanska vlada sporočila Londonu in Washingtonu, da se je pripravljena udeležiti peterne konference, ki ne bi imela za osnovo izvedbe sklepa z dne 8. oktobra, po drugi strani pa nismo za našo udeležbo zahtevali, naj se zahodne sile tega sklepa odrečejo, seveda pa smo si pridržali pravico, da diktata

PRESEDNIKU FLRJ, MARŠALU JOSIPU BROZU-TITU! Beograd

Prebivalci Bele krajine Vam iz današnjega predvolilnega zborovanja v Črnomlju pošiljamo borbene pozdrave. Tudi ob sedanjih volitvah se zavedamo, da bomo s tem pripevali pomemben delež pri izgradnji naše ljudske oblasti in naše demokratične socialistične domovine, ki je z zmago revolucije v narodnoosvobodilni vojni stopila v veliko razdobje napredka.

mur. Nikomur ne bomo dopustili, da bi bilo naše ozemlje predmet nagrajevanja ital. fašizma, katerega kulturno poslanstvo jugoslovanski narodi predobro poznamo, saj so pustili svoje zločinske sledove na Rabu in po vsej Jugoslaviji. Nismo več brez orožja in brez moči kot smo bili leta 1941. Danes smo vsi strnjeni v borbeni enoti JLA, ki je zvesti čuvar naše svobode in neodvisnosti. Naša svoboda je predrago plačana s krvjo, da bi rimska volkulja zopet stegovala svoje kremplje po naši lastnini.

Zavedamo se, da je ta napredek naše domovine odvisen od skupnih naporov delovnih ljudi Jugoslavije. Obvezujemo se, da bomo v bodoče še bolj strnili svoje sile. Kakor smo se za časa narodnoosvobodilne borbe dali svoj častni delež v boju proti fašizmu, tako bomo še naprej vlagali vse, kar bo potrebno za socialistično graditev nove Jugoslavije.

Volitve bodo izraz ponovnega zaupanja v naše vodstvo s katerim bomo manifestirali našo enotnost za nadaljnjo graditev pod Vašim vodstvom. Sporočilo Tržačanom naše bratske pozdrave in našo pripravljenost za obrambo njihovih osnovnih pravic. SMRT FAŠIZMU! SVOBODO NARODU!

Občutno znižanje cen tekstilnega blaga

Tekstilna industrija je imela letos dovolj surovina, zato je proizvedla toliko, da je zagotovila potrebo notranjega tržišča. Vendar so bile cene vse do uredb o povprečnem znižanju cen tekstilnega blaga za 23 % razmeroma visoke in so prav zato omejevale potrošnjo. Prav težnja, da bi se proizvodnja uravnovesila, je rodila sklep o pocenitvi.

S tem ukrepom se zagotavlja pravilnejše razmerje med cenami tekstilnih izdelkov in drugih blaga ter cenami izdelkov ostalih gospodarskih panog. Tekstilno blago se prodaja po znižanih cenah od 9. novembra 1953 dalje, oziroma v podjetjih, katerim je določil pristojni ljudski odbor podaljšani popisni rok, od dne, ko je popis končan.

Trgovska podjetja bodo znižala prodajno ceno tekstilnega blaga, in sicer bombažnim tkaninam za 26 %, tkaninam iz mikane volne za 18 %, tkaninam iz česane volne za 15 %, tkaninam iz umetne svile za 35 %, tkaninam iz naravnih svile za 20 %, volneni konfekciji za 15 %, nogavicam za 35 %, bombažni erikotazi in pozamantentiji za 18 %, volneni trikotazi za 13 %, svileni trikotazi za 15 %, bombažnemu sukanu za 20 % in plenili volni za 15 %.

Tržna in finančna inspekcija bosta kontrolirali znižanje stropenj akumulacije in skladov in izračunavanje novih cen v proizvodnih podjetjih; skrbeli za to, da ostanejo cene na tako doseženem nižjem nivoju, kontrolirali cene v ugovorni, vzdrževalni cenah v trgovskih podjetjih in zadržugah s cenami proizvodnih podjetij ter skrbeli za vidno označevanje doslej veljavnih in novih nižjih cen.

Podvzeti so vsi organizacijski ukrepi, ki so potrebni, da se vse cene znižajo in da ostanejo nato cene na nivoju, ki se bo uveljavil po znižanju.

Uredba zahteva od trgovskih podjetij na debele in drobne od zadržug, da spravijo svoje cene v sklad s cenami proizvajalnih tekstilnih podjetij.

„DO SKRAJNOSTI SMO ODLOČENI BRANITI SVOJO NEODVISNOST“

je dejal tovariš Edvard Kardelj na predvolilnem zborovanju v Ljubljani

V tork popoldne je bilo v Ljubljani veliko predvolilno zborovanje, ki se ga je udeležila ogromna množica volivcev. Zatem, ko je tovariš Kardelj spregovoril o sodelovanju delovnih množic v gospodarskem in državnem upravljanju, o načelih socialističnega družbenega upravljanja ter o naših gospodarskih uspehih, je prešel na tržaško vprašanje.

Ko je govoril o tržaškem vprašanju, je Edvard Kardelj poudaril, da so tržaško krizo izbrabli vsi, ki imajo interes na protijugoslovanski gonji. Dejaj, da Jugoslavija ni nikdar vodila nacionalistične zunanje politike in da bi, če v Italiji vojni ne bi prevladale imperialistične težnje, — bili lahko Jugoslavija in Italija — vsaj kar se tiče dobre volje Jugoslavije — dve prijateljski državi. Italijanski državnik prisojijo boga naj obnovi veličino večerajnje Italije — in ker ta bog, kot nekateri v šali pravijo, govori trenutno samo angleško, so ga hoteli v Rimu s krvavimi akcijami v Trstu izsiliti, da bi uslišal njihove prošnje.

Podpredsednik Izvršnega sveta je dejal, da je maršal v Skopiju in Leskovcu povedal vse, kar smo imeli povedati glede Trsta. Mi nikomur ne grozimo in smo daleč od tega, da bi hoteli rešiti tržaško vprašanje z orožjem. Toda prav tako smo odločeni braniti svojo neodvisnost in ne bomo dopustili, da bi drugi razpolagali z našimi pravicami in z našo nacionalno zemljo. Razen tega pa Jugoslavija ne more dopustiti, da bi bili Slovenci v coni »A« ponovno izpostavljeni fašističnemu zlostavljanju. Tistovse besede v Skopiju jasno in odločno povedo, da Jugoslavija

ne priznava. Konferenca naj bi razmotrila vse predloge in privedla do rešitve, dotlej pa ne bi smel angloameriški sklep veljati v nobeni obliki. Mi smo torej pripravljeno sodelovati na taki konferenci, čeprav je precej verjetnost, da bi se končala neuspešno. Zato mislimo, da bi bilo pametnejše, najprej z direktinimi diplomatskimi razgovori zblizati stališča prizadetih vlad, vendar je to le naše mnenje, ne pa naš pogoj.

Trst je spet dobil vsakdanje lice. Prvo dejanje krvave igre, ki jo je očitno insceniral Rim, kar nazorno potrjujejo dogodki, je končano. Strnemo ga lahko v naslednjih ugotovitvah: Trditi so maloštevilne fašistične sivečave le nekaj nabuhljane šovinistične mladine ob popolni ravnodušnosti Tržačanov razgrajeval in teroriziralo po tržaških ulicah. Zlostne posledice tega so 11 mrtvih in okoli 70 ranjenih (vsaj te številke so do sedaj znane), kar je znova po trdnilo nezmožnost, da je fašizem v Trstu ne samo živ, temveč tudi izredno nevaren. O tem poleg klopov kamenja po ulicah in zažganih avtomobilov, zgrozno pričča razbojniško razdejano sedež tržaške demokratične stranke — Fronte za neodvisnost — in napad s strelnimi orožjem na slovensko tiskarno v ulici Sv. Frančiška. Očividno sem bil večine podvigov te nauhuškatne drhali. Opazoval sem njihov napad na sedež Fronte za neodvisnost in bil priča, s kolikšnim sadizmom so na gramadi zažigali ves inventar. Zagledal sem si kaj lahko predstavljal šentjernejsko noč, ki bi jo ta razbojniška krčva, v primeru vrnitve Rima pripravile tržaškimi Slovencem in demokrati, ki se bore proti vrnitvi Italije.

Trst je spet dobil vsakdanje lice. Prvo dejanje krvave igre, ki jo je očitno insceniral Rim, kar nazorno potrjujejo dogodki, je končano. Strnemo ga lahko v naslednjih ugotovitvah: Trditi so maloštevilne fašistične sivečave le nekaj nabuhljane šovinistične mladine ob popolni ravnodušnosti Tržačanov razgrajeval in teroriziralo po tržaških ulicah. Zlostne posledice tega so 11 mrtvih in okoli 70 ranjenih (vsaj te številke so do sedaj znane), kar je znova po trdnilo nezmožnost, da je fašizem v Trstu ne samo živ, temveč tudi izredno nevaren. O tem poleg klopov kamenja po ulicah in zažganih avtomobilov, zgrozno pričča razbojniško razdejano sedež tržaške demokratične stranke — Fronte za neodvisnost — in napad s strelnimi orožjem na slovensko tiskarno v ulici Sv. Frančiška. Očividno sem bil večine podvigov te nauhuškatne drhali. Opazoval sem njihov napad na sedež Fronte za neodvisnost in bil priča, s kolikšnim sadizmom so na gramadi zažigali ves inventar. Zagledal sem si kaj lahko predstavljal šentjernejsko noč, ki bi jo ta razbojniška krčva, v primeru vrnitve Rima pripravile tržaškimi Slovencem in demokrati, ki se bore proti vrnitvi Italije.

Trst je spet dobil vsakdanje lice. Prvo dejanje krvave igre, ki jo je očitno insceniral Rim, kar nazorno potrjujejo dogodki, je končano. Strnemo ga lahko v naslednjih ugotovitvah: Trditi so maloštevilne fašistične sivečave le nekaj nabuhljane šovinistične mladine ob popolni ravnodušnosti Tržačanov razgrajeval in teroriziralo po tržaških ulicah. Zlostne posledice tega so 11 mrtvih in okoli 70 ranjenih (vsaj te številke so do sedaj znane), kar je znova po trdnilo nezmožnost, da je fašizem v Trstu ne samo živ, temveč tudi izredno nevaren. O tem poleg klopov kamenja po ulicah in zažganih avtomobilov, zgrozno pričča razbojniško razdejano sedež tržaške demokratične stranke — Fronte za neodvisnost — in napad s strelnimi orožjem na slovensko tiskarno v ulici Sv. Frančiška. Očividno sem bil večine podvigov te nauhuškatne drhali. Opazoval sem njihov napad na sedež Fronte za neodvisnost in bil priča, s kolikšnim sadizmom so na gramadi zažigali ves inventar. Zagledal sem si kaj lahko predstavljal šentjernejsko noč, ki bi jo ta razbojniška krčva, v primeru vrnitve Rima pripravile tržaškimi Slovencem in demokrati, ki se bore proti vrnitvi Italije.

Nastane vprašanje kam taka politika vodi. Italijanske početje ni samo protijugoslovansko, marveč je protievropsko, ker ruši zaupanje evropskih narodov v možnost skupne obrambe miru. Italijani sami izpodkopavajo Atlantski pakt, ker ga hočejo pretvoriti v instrument italijanske osvajalnice ekspanzije. Italijanska politika je destruktivna, ker pomeni kupovanje italijanskega sodelovanja v evropski politični skupnosti za ceno rušenja resničnih in trdnih pozicij miru na Balkanu, ki jih predstavlja tudi Jugoslavija, zlasti v njenem prijateljskem sodelovanju z Grčijo in Turčijo. Naj v Rimu ne mislijo, da je naše odločno stališče le bluff, tako lasten italijanski diplomaciji. Predobro se namreč zavedamo, da branimo svoje elementarne pravice in da bi morali, če bi sedaj popuščali

VANDALIZEM

razgrajeval in jih imenoval svete patriote in podobno, ter zahteval, da bi prevzel direktor nad policijo italijanski direktor za civilne zadeve pri ZVU Vitell. Dan pozneje je zloglasni odbor za obrambo italijanstva Trsta zahteval, da se policija zamenja z ameriško vojsko. Rimski tisk je bil poln neokusnih napadov na poveljnika cone, angleškega generala Wintertona, češ da so angleški poveljniki policije krivi za nerede. Rimski predsednik vlade Pella pa je baje zahteval njegovo odstranitev.

Pri tem najnovešem rimskem izsiljevanju je Rimu spet indirektno prisločila na pomoč ZVU. Kako si je mogoče drugače razlagati uradno izjavo ZVU, da je v nerodih sodelovalo okoli 20.000 demonstrantov, ko je celo uradna rimska agencija ANSA poročala le o dveh tisočih, v resnici pa jih ni bilo še zdaleč niti tisoč. Ali ni to več kot dvajsetkratno povečanje le voda na mlino, resničnim trditvam, da baje zahteva tržaško prebivalstvo čimprej izpolnitve sklepa z dne 8. oktobra. Tržaški demokratični krogi zato upravičeno izražajo bojazn, da gre za ponovitev dogodkov po lanskem 20. marcu, ko so z listimi meti, dami pripeljali skozi zadnja vrata v Trst 21 rimskih birokratov. Pri tem poudarjajo, da bi imelo vsako popuščanje gotovo usodne posledice, kar so nazor, no potrdili nedavni krvavi dogodki v Trstu.

VREME za čas od 13. do 19. novembra. Nestalno s pogostimi padavinami; tudi temperatura močno spremenljiva.

Dolenjska skriva neizčrpna bogastva

Morda bi kdo ne verjel, toda pravilice o zakopanih zakladih so živa resnica. Vraščevni ljudje hodijo ponekod še danes v krasni krog in križopora in si začrtajo krogi v železu, da bi se zemlja odprla in jim natresla narodaj cekinov. Zetja po bogastvu in vraščevstvo sta mnogokje napolnila dolenjskega kmeta, da je ril po zemlji in iskali skrivne zaklade, izkopali pa je čisto kaj drugega. Mnogokrat sam ni vedel kaj. Šele tehnika 20. stoletja je napolnila posebne strokovnjake, da so začeli načrtno preiskovati zemljo. Toda žal moramo povedati, da so in tako imenovani geologi Dolenjsko bolj poredko obiskali. Dolenjska zemlja je vedno skriva v sebi neizčrpna bogastva, toda niti najmanj ne vemo kje in v kakšni količini. Ljudje pravijo, da je pri Žužemberku in Škocjanu premog, v Zametnem naj bi bila nafta, v Prečni pri Novem mestu odlična glina, pod Gorjanci in od Kanjarice do Vinice razcejana nahajališča boksita. Vin vrh stoji na kreci, a Hmeljnik na laporju, iz katerega bi lahko tudi na Dolenjskem delali cement. Ljudje pravijo, da so dedje in pradedje vozili iz Gorjancev kremenčev pesek tja v hrastovje in rogaško steklarino in izplačalo se jim je. Dobro bi bilo povprašati, kje vendar dobivo hrastovjska steklarina kremenčev pesek. Vse to pravijo ljudje, geologov na Dolenjskem pa ni, da bi načrtno

preiskali zemljo. Za začetek tega velikega dela bi bilo morda dobro, da bi ljudje nosili na svoje občine vsako rudo, ki ni zemlja in bi tako opozarjali na skrivne zaklade dolenjske zemlje.

KREMENCEVEGA PESKA JE TOLIKO, DA BI DOLENJSKA LAHKO IZDELOVALA STEKLO

To nam je povedal kratek razgovor z direktorjem in nekaterimi člani podjetja Kremen v Novem mestu. Obsežna dolga šele ugotovljena in izkoriščena nahajališča kremenčevega peska v Mokrem polju, Leskovcu in Birčni vasi dajejo vse pogoje za razvoj močne steklarske industrije, ki bi uspešno tekmovala z drugimi v Jugoslaviji. Tako pa zalagajo dolenjski rudniki kremenčevega peska z rudnikom v Pulji in še z nekaterimi manjšimi rudniki skoraj vse važnejše panoge naše razvijajoče se industrije. Trenutno prodajajo pesek za vodovodne filtre v Koper, tvornici celuloze v Prilodori, Kidričevemu pri Sornišču, različnim kamornam, železarnam, livarnam in steklarnam. Kremenčev pesek iz Dolenjske cenijo Jelenice, v Litosroju, v Zenici in v drugih velikih industrijskih obratih. Rudniki kremenčevega peska bi lahko prodali na tisoče ton, saj zahtevajo enkratno naročilo tudi po štiri tisoč ton. Strokovnjaki cenijo zalogo kremenčevega peska

samo v Mokrem polju na 19 milijonov ton. Kako povedati proizvodnjo, kako urediti prometne zveze, to so osnovna vprašanja, o katerih razpravlja delovni kolektiv »Kremen«. Proizvodnja kremenčevega peska naglo narašča. Leta 1952 je bilo zaposlenih v podjetju 94 delavcev, danes pa 148. Od 1948 do 1951 leta so nakopali 700 ton peska letno, od leta 1951 do letos ga nakopujejo pa 1300 do 1700 ton na mesec. Vse te številke in dejstva, da prihajajo naroda za pesek iz Egipta, Trsta, Avstrije, Grčije in celo iz Indije, govore, da bi si Dolenjska lahko s kremenčevimi rudniki gospodarsko znatno opomogla.

V KANDIJI NAJ BI STALA OB ZELEZNICI MODERNA PRALNICA PESKA

Proizvodni stroški kremenčevega peska so zelo visoki. Namesto, da bi nad bogatimi nahajališči razgrebali zemljo buldožerji, namesto, da bi modernizirali odvoz tega belega dolenjskega zlata, imajo največ besede pri proizvodnji še vedno lopate, po razvoznih blatnih poteh pa odvažajo ponekod pesek še vedno s konjsko vprego. Na nedrsto stankih in zbirnih voličev razpravlja Novomeškani in okoljani o kremenčevem pesku, ki bi ga bilo dobro prodajati več kot doslej, toda to se dogaja samo v zmiri. Ko pa napoči pomlad, utihnejo vse besede o novi pralnici in o modernem izkoriščanju. Vendar vse kaže, da bodo z gradnjo nove pralnice nasproti kmehskega pokopališča le začeli. Vodo bi črpali iz Težkega potoka in jo spet spuljali nazaj. V pralnici bodo naprave

za sortiranje peska, mlin in sušilne naprave. Sedanja pralnica ob novomeškem železniškem mostu pa bo preurejena v garažo in stanovanjsko poslopje. Predložitelj v imen bi bila, če bi hoteli nasteti vse možnosti uporabe kremenčevega peska. Kremenčev pesek je osnovna surovina za vse panoge naše mlade industrije. Vedeti moramo, da izvažamo iz Dolenjske zaklade, ki bi nas, smotno izkoriščani in predelani, gospodarsko znatno okrepli. Mokropoljski kremenčev pesek vsebuje 99,29% SiO₂ in le 0,02% Fe₂O₃. Zato morda le niso sanje, če govorimo o možnosti steklarske industrije v Dolenjski. Dolenjska je vse preveč izvažala les, izvažala kremenčev pesek, bentonitne gline (monomoranite), infuzijske zemlje (Kieselgur), premalo pa skrbi, da bi si ustvarila vsaj eno večjo preprobitno predelovalno industrijo. Za gospodarski razvoj Dolenjske bi bilo koristno, če bi dobila vsa podjetja, za katera ni bojazni, da bi propadla dolgoročne kredite, ki naj bi bili podlaga za razvoj te ali one industrije. Podjetje »Kremen« bi pa bilo glede na možnosti razvoja, ki jih ima, še posebno upravičeno na dolgoročni kredit, da bi se gospodarsko še bolj uradilo na Dolenjskem in bi dajalo skupnosti še več, kakor daje.

Neizčrpna bogastva, ki jih skriva dolenjska zemlja v sebi, naj bi vzbudila zanimanje vsem mladim geologom Dolenjske, ki študirajo v Ljubljani. Skrbeli naj bi zato, da bi si Dolenjski poznali vsak koseček svoje zemlje in tudi cenili naša naravna bogastva.

Podeželska mladina si težko utira pot do izobrazbe

Svoboda je utrla pot do izobrazbe najširšim ljudskim plastem. Naša nova ljudska oblast se vsa povojna leta zaveda svoje globoke človečanske in kulturne dolžnosti, daje znanjaželjni mladini poleg učnih knjig in ročnih šol tudi materialne možnosti, da razvije vse svoje umske in fizične sposobnosti. Največje naloge stoji danes pred delavsko in kmečko mladino, ki je poklicana, da skrbi za razvoj napredne miselnosti na vasi in v delavskem predmestju. Vendar je iz statističnih podatkov, ki jih je objavil rektor Ljubljanske univerze o socialnem izvoru študirajoče mladine razvidno, da izhaja pretežno del akademikov še vedno iz uradniških družin, z drugimi besedami, da imajo moropol v višji izobrazbi še vedno mesta. To velja tudi za sicer močno podeželsko Dolenjsko. Pogledimo samo v Novo mesto. Nekateri novomeški uradniški družine mislijo, da je zanje nečastno, če njihov otrok ne bo študiral. Čeprav ne kaže niti najmanjke nardarjenosti, ga s silo, s pomočjo inštruktorjev (ki so pogosto revnejši dijaki iz podeželja) in močjo nenehnega moledivanja okrog profesorjev, potiskajo iz razreda v razred, čeprav je v vsakim letu bolj očitno, da se otrok pretrd za šolo, da se ga loteva občutek manjvrednosti in je povrh vsega še nesrečen, ker ga veseli vse kaj drugega kot študij.

Doslej je tako pojmovanje podporila podeljevanje otroških doklad in opravičevala v mestih delatj nikakršnih izjem. Če je kdo član občinskega odbora, s tem se ni rečeno, da naj ima manj davka. V Starem logu so kritizirali okrajno odborico, ki jih nikoli ne obišče. V Koprivniku so se pogovarjali o otroških dokladah, o čemer smo že pisali. Zbori voličev so pokazali, da ni dovolj, če nekateri organi ljudske oblasti ljudem samo govorijo, marveč je treba vse napaake sprti življenjske reševati, v skladu z našo socialistično zakonodajo.

Nerešeni gospodarski in politični problemi so na predvolilnih zborovanjih v Kočevski razgibali vse prebivalstvo. Toda to nam še ne sme biti dovolj. S pogostejšimi zbori voličev in s čim bolj rešljivimi posameznih lokalnih problemov, kar je prvi pogoj za gradbenje naših bodočih komun, si bomo na Kočevskem uspešno utirali pot v bodočnost.

Janez Ráglar

Doslej je tako pojmovanje podporila podeljevanje otroških doklad in opravičevala v mestih delatj nikakršnih izjem. Če je kdo član občinskega odbora, s tem se ni rečeno, da naj ima manj davka. V Starem logu so kritizirali okrajno odborico, ki jih nikoli ne obišče. V Koprivniku so se pogovarjali o otroških dokladah, o čemer smo že pisali. Zbori voličev so pokazali, da ni dovolj, če nekateri organi ljudske oblasti ljudem samo govorijo, marveč je treba vse napaake sprti življenjske reševati, v skladu z našo socialistično zakonodajo.

Nerešeni gospodarski in politični problemi so na predvolilnih zborovanjih v Kočevski razgibali vse prebivalstvo. Toda to nam še ne sme biti dovolj. S pogostejšimi zbori voličev in s čim bolj rešljivimi posameznih lokalnih problemov, kar je prvi pogoj za gradbenje naših bodočih komun, si bomo na Kočevskem uspešno utirali pot v bodočnost.

„Do skramosti smo odločeni braniti neodvisnosti“

(Nadaljevanje s 1. str.) pred italijanskim imperializmom, nekega dne reči: stop. Iz lastnih izkušenj vemo, da popuščanje še nikdar ni ustavilo osvajačca, marveč ga je le ohrabilo, zato smo že danes, na prvem začetku obnavljanja rimskega imperializma, čvrsto odločeni reči: niti koraka dalje.

vprašanje ne bo samo nevarno žarišče spopada, marveč tudi zastava za nov fašistični pohod na Rim.

Celotna Italija je danes pod pritiskom teroristične atmosfere nacionalizma in revanšizma, ki so jo ustvarili malotrvajni ali vplivni krogi najreakcionarnejših fašističnih in drugih nacionalističnih elementov, ob pritrjevanju kominfuristov, ki jim ni ne do Trsta, ne do Korčule. Prav gotovo je v Italiji mnogo ljudi, ki si iskreno žele sodelovanja z Jugoslavijo, a so zaradi pritiska prisiljeni sodelovati v protijugoslovanski gonji. Vse koncepcije zahodnih sil italijanskega imperializma so se podpirale to vzdušje, zato je pravzaprav sedanje stanje tržaškega problema simptom krize celotne povojne politike zahodnih sil proti Italiji. Na Zahodu naj se končno odločijo, ali bodo svojo politiko v tem delu sveta gradili na italijanski imperializem, ali pa na enakopravno sodelovanje z vsemi narodi jugovzhodne Evrope. Pravo jamstvo miru so lahko samo odnosi, ki nastanejo na drugi osnovi, medtem ko vodi prva le k razcepitju Evrope in izpodkopavanju miru.

Tržaški problem, gledan z demokratičnih pozicij, torej ni tako strahotno težko rešljiv, treba je le korenitega preobrata v jugoslovansko-italijanskih odnosih in to v pozitivnem smislu. To pomeni, da je spoznajna rešitev tržaškega vprašanja edina pozitivna rešitev, še več, edina dovoljena rešitev, kajti vsaka druga od imela usodne posledice za mir v tem delu sveta. Jugoslovansko stališče dovoljuje maksimalne možnosti, da bi tako rešitev našli. Naš predlog je jasen in pošten: sedimo za zeleno mizo in poiščimo kompromisno rešitev s perspektivo na bodoče jugoslovansko-italijansko prijateljsko sodelovanje.

Tržaško vprašanje je ponovno dokazalo, kako je narodom Jugoslavije potrebna njihova močna ljudska armada. Tržaški dogodki pa so tudi dokazali do kako visoke stopnje se je ta enotnost že razvila in kako močan faktor je postala v življenju našega ljudstva. To kar nas je povezovalo, je socializem, ki izključuje izkoriščanje človeka po človeku, pa tudi naroda po narodu, zato danes nimamo več problemov, ki bi težili samo posameznem narod Jugoslavije, kajti vsak tak problem je vprašanje vse države. Tržaški dogodki so pokazali, kako prav smo storili, ko smo bdeli nad idejo bratstva in enotnosti, ki so jo hoteli z različnimi spletkami izpodkopati različni klovni. Pa še nekaj so pokazali Tržaški dogodki, ki so nam dali prav smotno, ko smo bdeli nad idejo bratstva in enotnosti, ki so jo hoteli z različnimi spletkami izpodkopati različni klovni. Pa še nekaj so pokazali Tržaški dogodki, ki so nam dali prav smotno, ko smo bdeli nad idejo bratstva in enotnosti, ki so jo hoteli z različnimi spletkami izpodkopati različni klovni.

Volivci na Kočevskem so sprejeli za kandidate najboljše ljudi

Zbori voličev so bili dobro obiskani. Pokazali so visoko politično zavest. Zivahna razpravljanja o vseh gospodarskih, političnih vprašanjih so pokazala potrebo, da se volilci pogosteje zbirajo in pogovore o lokalnih političnih vprašanjih. Z velikim zanimanjem so sledili govornim in diskusijam o dosedanjih uspešnih gradivih socializma. Poleg tega pa so živahno sledili političnim razlagam in vlogi naše države v svetu.

Mačka-Matijo. Vsa dvorana je bila polna. Vsi so se z veseljem vključili v razpravo. Tako ni bilo treba postavljati kandidacijske komisije, saj so kandidator Ivana Mačka-Matije vsi volilci navdušeno pozdravili. Podobno volilno razpoloženje je bilo tudi na drugih volilnih sestankih.

Volilci so se posebno zanimali za bodočnost kmetijstva. Kako bo z davki in komunalnimi gradnjami. Na Vinčah so razpravljali o davkih. Govorili so, kako v bodoče gospodariti, da jih bodo lažje plačali.

Čeprav so kritizirali nepravilnosti posameznih krajevskih uprav in političnih organov, so bili o vprašanju borbe Jugoslavije za Trst vsi enotnega stališča in so povsod z ogorčenjem obsojali angleško in ameriško barantanje z Italijo.

Mnogo so na sestankih v kočevskem okraju razgibali in spravevali, kako je s prodajo lesa. Ponekod imajo na zalogi suho roblo, ki bi jo lahko prodajali v inozemstvo, na primer v Zgornji Savi. Zigmaričani so zahtevali, naj bo davek pravilno razdeljen, pri odmeri pa ne sme davčna komisija

delati nikakršnih izjem. Če je kdo član občinskega odbora, s tem se ni rečeno, da naj ima manj davka. V Starem logu so kritizirali okrajno odborico, ki jih nikoli ne obišče. V Koprivniku so se pogovarjali o otroških dokladah, o čemer smo že pisali. Zbori voličev so pokazali, da ni dovolj, če nekateri organi ljudske oblasti ljudem samo govorijo, marveč je treba vse napaake sprti življenjske reševati, v skladu z našo socialistično zakonodajo.

30 MILIJARD VEČ ZA KMETIJSTVO KOT LETOS

Prihodnje leto bomo investirali v kmetijstvo kakih 20 milijard več kakor letos. Tako določa osnutek družbenega plana, ki ga je Zavod za planiranje postal odboru za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta, da ga prouči.

Po tem osnutku bo malone tretjina investicij odpadla na melioracije, ostalo pa na gradbeno dela, živinorejo, sadjarstvo in kmetijsko opremo.

Ljudska univerza v Novem mestu je imela dne 5. novembra t. l. svoj redni občni zbor, na katerem je bilo pregledano delo Univerze v lanekem letu, izvoljen nov odbor in začrtano delo za leto 1953/54.

Da bodo predavanja čim bolj mnogovrstna in zanimiva, bodo povabljeni kot predavatelji razen domačih tudi strokovnjaki iz Ljubljane.

Razen predavanj pa namerna va LU vodi tudi jezikovne tečaje, ako bo dovolj študentjev. Na objavo tečajev z dne 4. oktobra je bil odziv prejemahen, da bi bili možni s tečajem začetni. Zato sedaj objavo tečajev ponavljamo. LU ima v načrtu te jezikovne tečaje:

I. Angleški tečaj za začetnike. — Angleški nadaljevalni tečaj. — Angleški konverzacijski tečaj.

II. Nemški tečaj za začetnike. — Nemški nadaljevalni tečaj. — Nemški konverzacijski tečaj.

III. Tečaj slovenskega jezika za Hrvatje in Srbe, ki živijo v našem mestu. Tečaj slovenskega jezika za Slovence, ki jim je potrebno izpopolniti svoje znanje iz slovenske slovnice in književnosti.

IV. Tečaj srbohrvaščine za Slovence.

V. Po želji študentjev bo tudi tečaj za francoski in italijanski jezik, če bo dovolj študentjev.

Pouk bo ob večerih enkrat na teden po 2 uri v gimnaziji. Solnina je 150 din na mesec za vsak tečaj.

VPisovanje za one, ki se še niso prijavili, je dneвно v go. vrnilični gimnazije od 8. do 12. Pričetek pouka bo 16. novembra 1953, ob 7. uri zvečer, v gimnaziji.

Novo naloge mladinske organizacije

LMS, kot politično vzgojna organizacija, stoji danes pred novimi nalogami, ki se po svoji vsebini v marsičem razlikujejo od nalog, ki smo si jih zastavljali v preteklosti. Mladinska organizacija ne sme zametati samo ljudi, ki so vključeni v organizacijo, marveč mora segati preko tega okvira na vso neorganizirano mladino.

Velika napaaka je, da je mladina ponekod premalo seznanjena s pomenom volitev. Pred državnimi volitvami naj bodo po vseh krajih sestanki mladih voličev. Ob volitvah naj mladina ne bo samo tehnično orodje, ampak politični činitelj na terenu. Organizira naj razne prireditve na čast volitev.

Osnovna naloga ljudske mladine je: boriti se za človeka in dvigati njegovo zavest, pomagati mu v težavah, ki jih ima, pa po cenli organizacijo. Vedno mora izhajati iz zunanje in notranje gospodarske politične situacije. Se premalo posvajujemo mladini vprašanje Trsta. Naše čete na mejah so preprečile vkorakanje italijanske vojske v Trst in vsak, ki je kdajkoli s svojim delom prispeval za skupnost, je prispeval za to, da smo danes postavili na mejo močno armado, zato da smo svobodni.

Zivljenje zahteva tudi stalno, vsakodnevno delo z mladino. Ni naše delo samo na sestanku. Naše delo je zunaj, med mladino. Pri našem delu pa moramo iskati pomoči pri starejših tovariših, pri ZKS in SZDL.

Uspeh pa bomo imeli, če ne bomo odstopali od osnovnega zakona socializma: Demokracija v odločanju, disciplina v izpolnjevanju.

Clani Socialistične zveze in vsi volivci, segajte po blokih volilnega sklada!

Zadnjih 100 ur življenja diktatorja Mussolinija

(Nadaljevanje)

»NE UPIRAM SE«

Mussolini se je premislil in prenehal skrivati svoje osebo. »Si, sono io. Non resisto! (Da, jaz sem. Ne upiram se!).«

Bili mu je vzeli brastrelko in ga vprašal, če ima pri sebi še kakšno drugo orožje. Mussolinij je odgnal svoj plašč in pokazal na pistolo. Bili mu je vzeli tudi pistolo in ukazal naj izstopi. Diktator se je skoraj neopazno obotavljal, nato pa brez odpora ubogal. Upal je in tudi Bili je računjal, da ga bodo Nemci branili. Toda, nihče mu ni priskočil na pomoč, ko ga je vodil Bili v občinski urad. Vasčan so jima veselo presenečeni sledili. »Non ablate paura« (ne bojte se), je dejal Bili duceju, »ničnega vam ne bo storil ničesar žalegas.«

Nihče mu ne bo skrivil la. su.« je dejal nekega in namignil na Mussolinijevo plešo.

Mussolinija so peljali v sejo dveh članov občinskega urada. Ko je vstopil, je odvrnil n-mški vojaški plašč in žalostno

vzkljknil: »Konec je z vsemi Nemci! Zdaj so me zadnjikrat izdali!«

Ob šestih sta sklenila Bili in Pedro spravit Mussolinija na varnejše mesto. Izbrala sta si finančno postajo v Geransinu, ki leži nekaj kilometrov severozahodno od Donga. Finančarji so partizane vedno podpirali in če bi hotel Mussolini iz postaje pobegniti, bi moral imeti vodila, ki bi poznal okolico, poleg tega pa bi moral imeti tudi več telesnih moči. Manjkalo mu je obojega.

Potem, ko je pustil Pedro svojega ujetnika v varstvu obmejne straže in ko se je že hotel vrniti, ga je Mussolini vprašal: »Bi mi hoteli napraviti uslugo?«

»Zavisi od tega, kakšna je!«

»Bi hoteli izročiti dami, ki je bila v naši koloni in ki je prav gotovo še tam, moje pozdrave!«

»Kdo je ona?«

»Ne bi hoteli imenovati njene imena. Njen prijatelj sem.«

»Vendar mi morate povedati, kako se piše.«

»E la signorina Petacci.«

Claretta Petacci je medtem, ko je prestopil Mussolini iz oklepnega avtomobila v nemški tovorni avtomobil, vstopila v avto svojega brata, v Hispano - Suisa, na katerem je frtalna španska zastava. Marcelo se zapovedal sestri, naj se preobide nazaj v damo, kajti v svojem elegantnem diplomatskem avtomobilu vendar ne potrebuje umazanega smehaničasa.

LJUBICA

Kmalu nato so preiskali tudi Hispano - Suisa in našli v njem enega moškega z dvema ženskama in dvema majhnima otrokoma. Možki je izjavil, da je španski konzul v Milanu in, da je s svojo družino na poti v Svico. Med partizani pa je bil star španski borec, ki je nagovoril konzula v njegovem jeziku. Toda glaj čudo, nihče v družini ni znal niti besedice španske! Partizanom se je zdela zato cela stvar v resnici španske. Avto pa ni smel nadaljevati poti.

»Konzuluz, njegovi žen in obema otrokoma so določili sobni zapor v gostilni, medtem, ko so tretjo potnico — Claretto Petacci — odpeljali na občinski urad. Zaprl so jo v sobo občinskega sekretarja.«

»Lahko si prihranite komedijo,« je dejal Pedro, »Mussolini mi je vse povedal.«

»Ne vem, kaj mislite. Mussolinija sem videla samo, ko sem se v Menaggu priključila nemški koloni. Drug drugače vsa samo pozdravila.«

»Nima smisla, da tajite. Vi ste Claretta Petacci. Mussolini sam mi je to povedal.«

Sele tedaj je Petacci priznala svojo identiteto. Zatekla se je zanimati za usodo svojega ljubčka. Pedro jo je pomnil:

»On je na varnem.«

»Kdo — ste vi?«

»Ime mi je Pedro.«

»Amico?« (prijatelj?)

»No, nemec! (sovražnik!).«

»A, tako,« je dejala Petacci razočarana. Zdaj je poskušala ljubimkati z mladim možem. Končno je izrazila prepričanje, da jo bodo kmalu spet izpustili. Ko ji je Pedro ironično odvrnil, da naj se na to nikar ne zanaša, je spremenila taktiko. Prošla je, da jo pošljejo k Mussoliniju. Pedro je dejal, da se mora še premisliti.

Partizani so sicer pretrgali vse telefonske zveze med Dongom in jugom, vendar je vodja nekega drugega odreda Carlo, ki je zvedel, da so Mussolinija ujeli, sporočil ta dogodek preko privatne linije milanske električne družbe hidro-elektrike Comacinas. Zahteval je, da sporočijo vesti, da so ujeli Mussolinija, osvobodilnemu komiteju. Se isti večer, 27. aprila, je dobil odgovor, da je treba Mussolinija kar najskrbneje čuvati. CINA! bo poslal ob prvi priložnosti svojega predstavnika v Dongo. Carlo je sporočil dobijeno navodilo Pedru in Biliu. Zato so sklenili, da ujetnika spet odpeljejo iz Germanina.

Okrog ene ponoči se je odpeljal Pedro v šest sto metrov visoko vasco, kjer so finančarji stražili Mussolinija. Pedro je stopil v njegovo celico in zbudil duceja.

»Odpeljali vas bomo v drug kraj.«

»To sem vedel,« je dejal Mussolini.

»Vi ste itak vedno vse vnaprej vedeli,« je dejal ironično komandant. »Zato pa ste tudi prišli sem. Obvezal vam bom glavo, da vas ne bodo spoznali. Ljudje bi vas drugače ubili.«

»Ali pa osvobodil,« je hitro odgovoril duce.

Pedro se je samo zasmel in nadaljeval: »Če bi vas kdo vprašal, recite, da ste ranjen partizan. Z vami se bo peljala naša tovariška Glana kot vaša strelčica.«

Medtem, ko si je Mussolini obupal škornje, je vzpel Pedro njegovo aktovko. Mussolini je zahteval, da je treba napraviti seznam vsebine. »Gre za zgodovinsko pomembne dokumente,« je dejal.

Pedro je stresel vsebino, aktovke na pograd. Poleg denarja v zlatu, so padli iz nje številni dokumenti.

Na ovojih je bilo z Mussolinijevo roko napisano: Hitler, Churchill, Umberto di Savoia, Edda (njegova hči) in še več drugih imen.

Sedli so v avto in se odpeljali nazaj v Dongo. Med potjo je Pedro povedal, da bo imel Mussolini v zaporu družbo: Claro Petacci.

Ko so prispeli v Dongo, so Mussolinija spet zaprl v občinski urad, kjer je čakala nanj Claretta. Vprašala je, kakaj je obvezan, če je morda ranjen.

»Ne, nič hudega ni, toda ljudje bi lahko spoznali moj obraz.«

(Nadaljevanje)

IZ NAŠIH KRAJEV

IZ LOŠKEGA POTOKA

V nedeljo 25. oktobra smo pokopali na pokopališču Tabor partizansko Matlenko mater iz Travnik. Dva sina je imela. Oba sta padla v borbi s fašisti na Primorskem. Kljub silni bolečini je veliko izgubo junaško prenašala s vestno zavestjo, da brez žrtve ne bo zmagala in ne svobode slovenskega naroda.

Njen dom je bil dom partizanov in aktivistov. Vsakemu je kljub skromnim sredstvom vedno pomagala in z junaško besedo dvigala borbem pogum in voljo. Mnogi ljudje ji je izkazala zadnje časti in ji dala priznanje za vse delo. Vsi

ki smo jo poznali, jo bomo ohranili v lepem spominu.

V zadnjem času je med bralci ljudske knjižnice vedno več zanimanja za knjige. Število knjig je naraslo od 800 na 1150. To je še vedno premalo, saj je število bralcev vedno večje.

Krajevna podjetja, predvsem zadruga Hrib, so precej prispevala za ljudsko knjižnico. Zato se knjižnica ponša tudi z lepim, novim pohištvom. Gotovo bodo podjetja in zadruga tudi v bodoče še prispevale k dvigu ljudske prosvete v kraju.

IZ KOČEVJA

V Kočevju peče kruh ena sama pekarija. Posledica tega je, da kruh ni tak, kakršen bi lahko bil, niti ga ni dovolj, da bi zadostil vsem potrebam mesta in okolice. Kako je z gradnjo nove pekarije? Podirati so sicer začeli hišo poleg kina ter graditi novo. V tej stavbi naj bi bila tudi moderna pekarna, toda dela so iz neznanega vzroka zamrli. Prav bi bilo, če bi prebivalstvo Kočevja svadilo, zakaj zastoj v gradnji. Kočevski gostinski obrati ti

zlepa ne ponudijo bele kave, pa še marsikaj drugega ne. Tako v Kočevju še nimajo novega mošta. Res — malo več dela bi imela gostinska podjetja in nekaj več skrbi, toda potrošnikom je treba nuditi tudi kaj takega, kar sicer ne daje velike dobičke. Kočevci so popili že dovolj slabega vina in bi bilo dobro, da se začno gostilničarji resno zanimati tudi za želje gostov. Kočevci upajo, da bo novi hotel dal večjo izbiro pijač in jedi.

Kratke iz Sinjega vrha

Anica Dupin je uspešno vodila pionirski tečaj za ročna dela. Pionirke so pletle copate, ceakarje in pridno nabirale zdravilna zelišča. Tečaj je v celoti uspel.

No, zgodilo se je celo, da so ljudje nakupovali poleg moke in masti v dneh po osmem oktobru celo petrolej, čeprav imajo električno napeljavo.

Letos je v sinjvškem okolišju poginilo zaradi rdečice 10 do 15% prašičev. Kmetovalci pravijo, da so poginili predvsem tiisti prašiči, ki jih je okrajni veterinar cepil. Brez dvoma pa nista kriva ne veterinar, ne cepivo, ampak rdečica, ki je letos tako močno razširjena, da ji niti cepivo ne more do živca. Sele ko bodo prav vsi prašiči do zadnjega cepljeni proti rdečici, smemo upati, da jo bomo pregnali.

Izid volitev v okrajne zbornice proizvajalcev

Prejšnji teden so bile v vseh treh naših okrajih volitve v okrajne zbornice proizvajalcev v skupini industrije, v nedeljo 8. novembra pa so bile v vseh treh okrajih volitve v iste organe v kmetijskih panogah. Po skromnih podatkih, ki smo jih prejeli je bila udeležba zlasti v industrijski skupini povsod prav dobra. V novomeškem okraju se je volitev v tej skupini udeležilo nad 88%, iz Kočevja sicer nismo dobili podrobnih poročil, vendar je bila tudi pri njih udeležba lepa.

Tudi pri nedeljskih volitvah kmetijske skupine je bila ponekod udeležba nad vse lepa in polnoštevilna. V novomeškem okraju je v jutranjih in dopoldenskih urah po odstotku udeležbe bila na prvem mestu občina Straža, Mokronog in Mirna pa nista nič zaostajala, okrog polnočnega pa je Mirna prekosila vse, ko so v vsej občini zaključili volitve s 100% udeležbo. V Mokronogu so se ustavili pri 88%, v Straži pa prav tako zelo blizu 100%. V Drganjih se jih so končali volitve kot običajno spet najprvi v okraju z polnoštevilno udeležbo in sicer že ob 8. uri zjutraj. Zelo zgodaj so končali volitve tudi na Vrhu in v Sv. Križu pri Mokronogu in na nekaterih voliščih mirenjske občine. Do 10. ure so končali volitve na 8 voliščih, do 13. ure pa že na 36 voliščih. Ponekod so imeli spet velike težave z nepravilnimi in slabo sestavljenimi volilnimi imeniki, o čemer bomo še pisali.

V čimnoljskem okraju je bila najboljša udeležba v občini Adlešič, kjer so od skupno de-

setih volišč končali volitve do 14. ure že na 8 voliščih s 100% udeležbo. Zelo lepo udeležbo so imeli tudi v občini Semeč, do čim v drugih občinah ni bila udeležba tako velika, vendar zadovoljiva, navzile velikemu zborovanju v Črnomlju, ktere ga se je udeležilo mnogo ljudi iz skoraj vsega okraja.

Na voliščih v kočevskem okraju je bilo izredno živo že v jutranjih urah. Volišča na državnih posestvih so zaprli takoj popoldne, ker so se do tega časa udeležili volitve vsi volilni upravičenci. Najprej so končali volitve s 100% udeležbo v tretji volilni enoti, pa tudi v kmetijskih združenjih Lipovec, Blate, Rakitnice, Dolenja vas, Dobropolje ter v Kolpiški dolini so zelo zgodaj zaključili volitve.

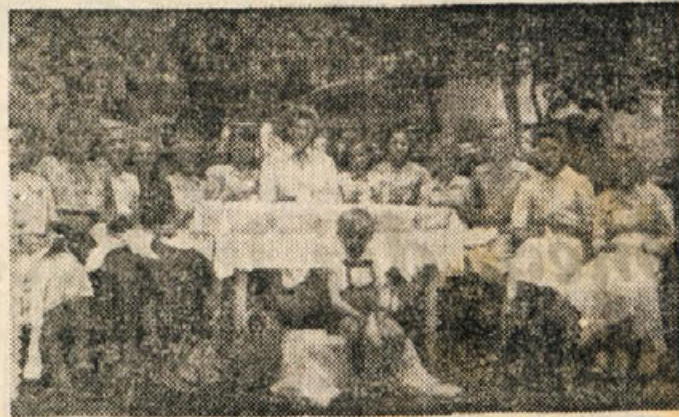
POPRAVKA

V članku: Ni vse slabo kar se ne sveti, a tudi zlato ni vse kar se sveti, popravljamo smisel stavkov: Tako se Ovniček trka po Črnomlju po prah, da je že tri (direktorje) zrušil, kot četrtega pa si je vzel na muho Zvoneta Kranjca. Toda navezovanje mu je le zmanjkalo tal pod nogami in so ga delavci vrgli iz tovarne. Pravilno se glas: Tako se Ovniček trka po Črnomlju po prah, da je že tri zrušil, kot četrtega pa si je vzel na muho Zvoneta Kranjca. Na lastno protnjo je bil odpuščen.

V članku »Proslava v Dobriču«, ki je izšel 23. okt. leto, se je vrnila tiskovna pomba. V Dobriču ni nastopala folklorna skupina iz Adlešičev, ampak folklorna skupina iz Preloke.

Drobne iz Šmihela

Prebivalci Šmihela, gojenci grmske šole, Dijaškega doma in učenci osnovne šole so se na dan mrtvih pri Roku nad Šmihelom spomnili vseh tistih, ki so dali življenja za svobodo. S kratkim, toplim programom so

Pionirski pletilni tečaj na Sinjem vrhu

govredali, da nam bodo ljudje, ki s pe pod zemljo, da si lahko mi v svobodi gradimo lepše življenje, vedno dragi.

Šmihel ni sicer več sedež občine, vendar je še vedno središče kulturno prosvetnega življenja bližnje okolice. Tako je gostovala na šmihelskem odru

SPEHARJI

Samo v Speharih so dvjli prašiči naredili za 70.000 din škodo. Kmetje in lovci so premo skrbeli, ki jih je nadležno divjad vsaj delno zatrli. Uspeh bo šele takrat, ko bodo lovci in vaščani res dobro pripravili pogone na tega velikega škodljivca. P. Z.

NAROČAJTE OBZORNİK

POVERJENIKOM PREŠERNOVE DRUŽBE IN KNJIGARNAM

Koncem meseca novembra bomo pričeli z razpošiljanjem knjig Prešerrove družbe. Da imeli za ekspedit vse pravčasno pripravljeno, prosimo, da nam najkasneje do 20. novembra sporočite vse spremembe, ki so nastale v številu članov, naslovu in podobno. Nadalje prosimo, da za te člane poravnate članarino najkasneje do konca meseca novembra.

Vsa sporočila oz. naročila, ki bi jih prejeli po 20. novembru in bi jih ne mogli več upoštevati pri rednem ekspeditu, bomo izvršili na račun naročnika s tem, da bo doplačal k redni članarini 240 dinarjev še 25 dinarjev za odpremo.

Zato prosimo, da nam takoj sporočite, koliko članov predvidevate še pridobiti, da vam bomo poslali knjige tudi še zanje.

Glavni odbor PREŠERNOVE DRUŽBE

OBVESTILO

Uprava Dolenjskega muzeja sporoča, da je Dolenjski muzej za obiske odprt v teh dneh:

Za prebivalce Novega mesta in bližnje okolice vsak torek od 9-13, vsak petek ob 15-19 in vsako nedeljo od 9-13. ure.

Za okoljske obiskovalce vsak dan, razen ponedeljka od 9-13. ure.

Ob ponedeljkih je zaradi čiščenja zaprto.

Solske in skupinske obiske je treba pravčasno prijaviti upravi Dolenjskega muzeja.

V primeru slabega vremena je muzej zaprt.

davanje o pomenu Rdečega križa. Govoril je dr. Vodnik.

Internatska mladina dela v več kroških Dramatski študija Cankarjeve »Hlapce«, medtem ko obravnava marksistični pereče politične dogodke doma in v svetu. V kongres LMS poletni mnogo tudi za razvoj mladinske organizacije v šmihelskem Dijaškem domu. J. D.

Kronika nesreč

MAVERLIN. V desno nogo se je usekala cestarjarska hčerka Zofka Brunskole.

GRADAC. Mizararij vajenec Andrej Zorč si je pri igranju zlomil levo nogo.

VINA GORICA pri Trebnjem. Posestnik Ignac Skoda je prišel z desno roko pod kolo voza, ki mu jo je zlomilo.

MOZELJ. Pri delu v gozdu si je zlomil desno nogo delavec Anton Tomac.

POIZVEDBA

Naprosamo osebo, ki ve, kje je padel partizan Zorč Tomaz iz Rinka pri Skočjanu, da to sporoči na naslov: Zorč Barbara, poročena Mařenče, Vel. Poljane pri Skočjanu

Partizan TELESNA VZGOJA

LETNE ŠPORTNE NAPRAVE V NOVEM MESTU ŠAH

Ker smo že v pozni jeseni, se je prenosilo težiče dela, ne samo teovalceve, temveč skoro vseh športnikov, v telovadnico. Le tu in tam se morda kak smučar pripravlja za vzajemnostim tekom v naravo ali hojo na bližnja tekmovanja. Atletske steze so prazne, telovadniška sarnjeva in čakajo na prihodno sezono.

V Novem mestu ni tako! Ne vidimo sicer atletskih tekmovalcev in funkcionarjev — razen, v kolikor dela nadzorujejo — na igriščih in tekalstih na Loki, vendar se kaka deseterina sil več ljudi vsak dan ukvarja s tem, da iz zapuščenega Loke uredi enega izmed ličnih objektov bodočega fizikulturnega parka Novega mesta. Delo, res da počasi, toda sigurno napreduje. Danes se že lahko vidijo posamezni igrišča, ali pa vsaj zanje odredeni prostori: letno telovadništvo je odmerjeno in zasejano z angleško travo, atletska steza je tik pred zaključkom, doskočišča in skakalni naprave so razporejene, odredeni prostor za otroško igrišče in orodno telovadbo, novo igrišče za odbojke se umuje, prestavitve izprehajalne poti ob Krki je v teku, vse po zamislih in načrtih strokovnjakov — domačinov. Opravljenih je bilo na tisoče ur zemeljskih in drugih del ter prevozov, med temi tudi nekaj udarniških. Ves trud in prizadevanje bo bogato poplačano, ko bodo vse te naprave izročene prometu oz. v uporabo naši mladini. Stroški teh gradenj so že prekoračili milijon. Pri vsem tem gradbeni odbor nikakor ne more razumeti, da so stroški za prestavitve nekaj deset metrov telefonske linije nad tekalščem ob lastnih zemeljskih delih nanesli nad eno petino vseh letošnjih investicij. Ze itak je imel odbor precej opraviti, da se je Direkcija lotila tega dela, sedaj mu pa dela preglažeje še tolikšen račun!

Ker so pošla vsa finančna sredstva, se je odbor zatekel na fizikulturno zvezo v Ljubljani in v obšernem in utemeljenem poročilu orisal dosedanje uspehe pri tej gradnji, pa tudi težkoče. Nalete je na polno razumevanje. Upati je, da se bo gradnja lahko nemoreno nadaljevala v letošnjem, kakor tudi v prihodnjem letu. Zaključek vseh glavnih del se predvideva v aprilu prihodnjega leta, tako, da bi bile odprte vse zvečanosti, združene z atletskimi, telovadnimi in ostalimi tekmovanji

Hudo je, če se človek z dobrim kruhom skrega

Franca Kosčička, bivšega uslužbenca okrajne trgovske inšpekcije Novo mesto, pozna veliko ljudi novomeškega okraja, zlasti pa uslužbenca trgovin, gostiln, mesarij in podobnih obratov. Nazadnje je bil poslovodja občinske trgovine v Smarjeti, kjer je tudi popolnoma po lastni krivdi hudo zagazil v gospodarski kriminal, pri tem pa potegnil s seboj še eno uslužbenko.

Fant ima dobro šolo in strokovno izobrazbo. Štiri razrede osnovne šole, 5 razredov gimnazije in 3 leta trgovskega tehnikuma, kot bivši član trgovinske inšpekcije pa še prav gotovo tudi lepo prakso. Toda vse kaže, da mu pošteno delo ali pa menda vsako delo sploh ne diši.

Fant ima dobro šolsko in strota se pred dnevi zagovarjala pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu. Obtožnica javnega tožilca jima je očitala, da sta si v trgovini prilastila živila ce da bi jih plačala, da sta dajala življa tudi drugim osebam, ne da bi takoj zahtevala plačilo in da sta jemala iz blagajne denar za lastne potrebe ter si denar iz blagajne podjetja tudi izposojala. Na ta način je Kosčiček v času od 1. junija 1952 do 8. junija 1953 porabil 118.030 din, Plutova pa 71.162 din. Poleg tega je Kosčiček kot poslovodja trgovine opustil vsako kontrolo nad dnevnim izkupičkom, ni vodil evidence o prodanem blagu s prodajnimi bloki in blagajniškimi polami, pustil večkrat poslovavnico brez nadzorstva, hkrati pa tudi zanemarljivo redno knjigovodstvo in v trgovini je nastal primanjkljaj v znesku 260.393 dinarjev. Kosčiček je tudi vpisal v knjigovodstvu namenoma napačne podatke, da bi tako prikryl del primanjkljaja. V poslo-

valnico ni prihajal redno, zato je vse delo opravljala le pomočnica Marija Plut.

Na sodišču sta se zagovarjala, da sta vzela živila in decar zato, ker nista dobila plače, ker je Narodna banka zaprla kredit trgovini. Zaprla pa ga je zato, ker Kosčiček ni pošiljal poročil in predlagal polletnih bilanc.

Senat okrajnega sodišča je pri Kosčičku upošteval, da ima dva majhna otroka in da je sedaj ostala njegova družina brez sredstev in ga zato obsodil samo na eno leto zapora, občinski trgovini v Smarjeti pa mora plačati 378.893 din. Pri Plutovi je sodišče upoštevalo, da je že 6 let trgovska pomočnica in da ni zagrešila nobenega kaznivga dejanja, dokler ni prišla skupaj s Kosčičkom. Njegov odnos do dela in razpolaganje s ljudsko imovino, je vsekakor negativno vplivalo tudi na njo, poleg tega, da je bila v poslovanju prepriščena sama sebi. Obsojena je bila na 3 mesece zapora, pogojno za dobro tret let, občinski trgovini v Smarjeti pa mora povrniti tudi 30.744 din. Kosčiček je imel že od prej en mesec pojezne kazni, ki se mu sedaj šteje v to izrečeno kaznen, ker se ni pretekla pogojna doba.

Ponovno: Najemniku je razkrila streho nad glavo

K članku s tem naslovom, ki je bil objavljen v predzadnji številki Dolenjskega lista nam je prinesla pismeni odgovor prizadeta Marija Selak. V odgovoru navaja, da je v članku precej neresnice in še trdi: »Žitnik se je vselil v mojo hišo proti moji volji z odločbo občine, potem ko so ga v Otočcu vrgli iz stanovanja na cesto. Res ima moja mati dve hiši, hiša, v kateri stanuje Žitnik pa je moja last. Z materjo živim v skupnem gospodinjstvu. Letos smo začeli popravljati eno hišo z gradivom stare hiše, ki jo podiramo. Ker nam je zmanjkalo opeke za pokritje novega zidu, sem razkrila Žitniku najprej svinjak, potem pa še leseno shrambo. Torej mu nisem razkrila strehe nad glavo, ker je on v tem pogledu še vedno na boljšem kot mi. Tudi je laž, da sem mu vdrla v stanovanje, ker ni imel opeke v stanovanju, pač pa na strehi. Nerazumljivo mi

je tudi početje obč. LO Trška gora, ker v mojem primeru ne gleda na vse enako.

Na koncu Selakova navaja, da je bila res pred leti sekretar VOOV in letos izvoljena za predsednico, da pa te funkcije ne opravlja, ker vidi, da je vse naklonjeno Žitniku in še dodaja, da vse to pošilja javnosti v premislek.

S tem zadnjim njenim stavkom se popolnoma strinjamo tudi mi, posebno, ker priznava, da ima njena štirinška družina tri hiše, ki res morda niso v najboljšem stanju, vendar uporabne. Vemo pa tudi to, da sta organ ljudske milice in obč. ljudskega odbora Trška gora zahtevala od Selakove, da vrzeta opeko spravi nazaj, kar pa je ona odločno odklonila.

MALI OGLASI

Dober semenski krompir VO. RAN prodaja po nizkih cenah Kmetijska uprava Koprvnik.

SOBO OPREMLJENO, s posebnim vhodom, v Novem mestu, išče soliden upravljalnik. Ponudbe poslati na upravo Dolenjskega lista pod št. 218a sobas.

UGODNO PRODAM kompletno krožno žago (cirkularko). Zupan Rudolf, Mirna peč 54.

POCENI PRODAM 20 gr streptomiceina. Ločenska 4, Novo mesto.

Vsem našim dopisnikom!

V zadnjem času prihaja v naše uredništvo nekoliko več dopisov, vendar še vedno premalo. List bo šele takrat resnično glasilo dolenjskih krajev, ko bo imel redne prispevke iz vseh večjih in manjših krajev. Ni potrebno, da so to dolgi članki in razprave. Teh čim manj, pa čim več kratkih vestin in novic iz življenja in dela naših delovnih ljudi.

Iz razgovora s posameznimi aktivisti in ljudmi, ki čutijo potrebo po pisanju, smo ugotovili, da mnogim še ni jasno, kaj in kako naj pišejo, zlasti pa, zakaj to in ono, kar so poslali, ni bilo objavljeno. Mnogi so v zadregi, kako naj bi stvar obdelali, da bi čimprej zagledali beli dan v našem listu. Veliko je tudi tistih, ki vprašujejo, koliko morajo plačati za objavo članka. Vsem takim pojasnjujemo:

Pišite nam o vsem, kar ljudi zanima, pišite o novicah in dogodkih v vašem kraju, o dobrih in slabih stvareh. Vestil iz življenja in del naših ljudi. Vestil iz življenja in del naših ljudi. Vestil iz življenja in del naših ljudi.

Naši ljudje imajo radi kaj za smeh in kratak čas. Nedolžnih smešnih šal in pripovedk je zelo veliko med ljudmi. Pošljite jih nam, da jih objavimo v razvedrilo vsem bralcem Dolenjskega lista.

Kako stvari obdelati? No, to je najbolj preprosto. Napišite tako, kot to pripovedujete v družini ali družbi, pišite brez vsake nepotrebne navlake, kratko in jedrnat. Ne mučite se s tem, kako bi kakšno stvar izrazili. Napišite po domače, tako kot najbolj obvladate. Tudi pike in vejice ter druga ločila ter pravilna slovenščina, naj vas ne motijo. To je potem stvar uredništva, glavno je, da napišete resnične in preverjene stvari. Tudi ni važno, če napišete s strojem, svitčnikom ali peresom, samo da je čitljivo. Seveda je zaželjeno, da kdor pač more napiše s strojem in v razprilih vrsticah, toda to ni predpis. Važno pa je, da so vsi prispevki podpisani vsaj za uredništvo. Prispevkov brez podpisov, to se pravi take, za katere ne vemo, kdo jih je napisal, ne objavljamo, pa če so še tako dobri. Kdor ne želi, da objavimo nam vedno dobrodošlo.

gov podpis, naj nam to sporoči posebej. Zelo dobrodošlo so nam tudi fotografije naših krajev in fotografije, ki prikazujejo življenje in delo naših ljudi. Seveda, biti morajo dovolj jasne, sicer ne pridejo v poštev za klise.

Glede plačila objavljenih prispevkov pa je stvar takale: Za poslana dopise, vesti, poročila ter podobne prispevke, ni treba plačati ničesar. Nasprotno, prispevke mi honoriramo, se pravi, da plačamo dopisniku od objave javljene vrstice. Naše šibeke finance nam ne dopuščajo, da bi izplačevali mastne honorarje, toliko pa se vedno potrudimo, da dopisnike vsaj od časa do časa nagradimo. Prosimo vse, ki jim iz tega ali drugega razloga vsak prispevek ne bi bil objavljen, naj ne bodo zaradi tega užaljeni. Vtisih katero stvar priske prepozno in ni več aktualna, pa zato ni objavljena, lahko pa so tudi drugi vzroki, čisto objektivnega značaja. Navzile temu, da prispevki ni objavljen, ima za nas svoje vrednosti.

Torej pišite čimveč, pišite kratko, pišite tako kot vi v resnici! Uredništvo.

TURNIR ZA TRETJO KATEGORIJU

V torek se je začel spet nov turnir, toda tokrat za III. kategorijo. Turnir prujeja Šahovsko društvo Novo mesto. Prijavljenih je 14 šahistov — četorkategorikov, ki se bodo borili za III. kategorijo in vstop na mestno prvenstvo.

Turnir za III. kategorijo je zadnje tekmovanje pred letošnjim prvenstvom Novega mesta, ki se bo predvidoma začelo v decembru.

Pravico sodelovanja na tem turniru bodo imeli vsi tretjekategorikni in drugokategorikni obeh novomeških šahovskih društev SK »Stojan Puc« in »SD« Novo mesto.

Turnir, ki se je začel pretekli torek, vodi torek. Igralski dnevi so torek, četrtek in petek ob pol osmih zvečer (19. 30 v meseni kavarni na Glavnem trgu. Prekinjene in odložene partije pa se bodo odigravale ob nedeljah ob 9. uri dopoldne.

Vse sodelujoče naprosamo, da vedno prihajajo k odigravanju turnirja, ker se mora turnir končati do 10. decembra.

Franc Mikec

Plut Marko je vrgel kopje 65 metrov

Zadnje sredo je Plut vrgel v Ljubljani na treningu v Tivolju kopje 65 m. Ni še dolgo, odkar smo zapisali, da bo mladi nadarjeni belokranjski kopjaš metal kopje morda preko 65 m. Pa pride komaj mesec nato to razveseljujoče sporočilo. Da visok rezultat ni bil le slučajen, dokazujejo trije meti kopja okoli 65 m. Plut Marko je tako postal prvi Slovenec, ki je vrgel kopje po osvojitvi preko 60 m. S tem rezultatom bi se Plut Marko uvrstil med najboljše metalce kopja v Evropi.

Kolarič.

Ne zamudite ugodnosti brezplačnega nezgodnega zavarovanja, ki vam ga nudi »DOLENJSKI LIST« Edini pogoj: poravnava naročnine za tednik!

Pascalove, ki je dosegel 80 točk in čas 66 minut, druga pa vod Kastelevec s 72 točkami in časom 65 minut.

ORIENTACIJSKI POHOD TABORNIKOV NOVEGA MESTA

Tekmovanja v orientacijskem športu se niso poznala v Novem mestu. Zadnje nedeljo so taborniki izvedli svoj prvi orientacijski pohod. Na Loki se je zbralo 40 tabornikov in tabornice. Pot je bila zanimiva. Vodila je okrog Novega mesta, Med potjo je bilo potrebno izvršiti 11 nalog, med katerimi so bile nekatere precej zapletene. Nastopilo je 5 moških in 2 ženski patroli. Najboljša moška patrola je bila vod Pečelina, ki je dosegel 97 točk in čas 77 minut. Drugi je bil vod Potrča, ki je dosegel 96 točk in čas 62 minut. Najboljša ženska patrola je bila vod

Taborniki Novega mesta bodo poleg rednih sestankov in izletov izvedli še kak orientacijski pohod, da se bodo tako čimbolje pripravili na letošnje skupščino, ki bo prihodnji mesec.

Mladina je pokazala zanimanje in veselje za orientacijski šport, zato bo potrebno čimprej izvesti tekmovanje v orientacijskem teku, da bo ta športna panoga tudi zaživela v Novem mestu.

So mar domačinke lepše kot tujke

Hudo se motite, če mislite, da bom na tem mestu in s tem naslovom opeval lepoto domačega nežnega spola. Ne, to nočem, ker bi navzlic previdnosti lahko bleknal kaj, kar bi mi nakopalo sovraštvo večjega dela prebivalstva, ki mu po slovensko pravimo kratko ženske. V mislih imam domače in tuje besede in izraze. Naš slovenski jezik, ki je sicer težak, vendar pa zelo lep, ima toliko tuje navlake, da ga je treba neprestano čistiti. To se toliko bolj, ker imamo za vsako tujo besedo lepo domačo slovensko, ki se mnogo lepše sliši in, kar je še več vredno, naša je. Zato pa ni potreba, da bi bili manj jugoslovanski, socialistični ali mednarodni. Tako, zdaj pa k stvari:

Senator Mc Carthy in ameriška demokracija

Iz ZDA, kjer se tako radi trkajo na prsa, mislimo imamo popolno svobodo in popolno demokracijo, prihajajo vsak dan poročila o naravnosti smešnih in bedastih prizadevanjih senatorja Mc Carthya, ki na čelu posebnega odbora išče in lovi »komunistične« coparce po vseh državnih uradih in ustanovah tudi izven Amerike pod krinko takoimenovane preiskave o lojalnosti. Čeprav obojajo njegovo početje vsi napredni ljudje v svetu in velika večina uglednih ljudi tudi v sami Ameriki, se njegova dejavnost širi. Dovolj je, da je nekdo v devetem kolenu sorodstva z nekom, ki je kdaj bral ta ali oni časopis, ki diši po »komunizmu«. Tak bo prav govoril imel na vratu obožbo Mc Carthya, češ, ta je nevaren ameriški demokraciji in ameriški družbenemu ustroju. Tako je pred kratkim grozila odpušitev iz službe nekemu rezervnemu častniku — pihotu Milecu Raduloviču, zaradi političnega prepričanja njegovega očeta in sestre. Očetu očita, da bere neke komunistične časopise, njegova sestra pa je da sodelovala na nekem levičarskem shodu v Des Moines. S svojim lovljenjem coparnic v posvetnih ustanovah, je Mc Carthy pognal iz prosvetne službe kar 240.000 učiteljev. Svoje preiskovalce pošilja celo v Evropo v razne ameriške urade in poslanstva. Ti preiskovalci stanejo ameriške davkoplačevalce visoke denarje. Kot poročajo ameriški časopisi, so imeli taki preiskovalci, ki so bili letos na »delu« v Evropi dnevnice kar 74 dolarjev, doim imajo uradniki le po 6 do 16 dolarjev.

Navzlic odločnemu nasprotovanju naprednih ameriških krogov in ljudi ter odločne obsodbe vseh napredne javnosti v svetu, zloglasni senator nadaljuje svoje vohanje za ljudmi, ki mislijo s

ajmoht in teleflaš. Prav tako domače žganje enako pogreje (ali ohladi) kot snops, zrezek pa ni nič manj okusen, kot šnicl. Takih in podobnih tujih izrazov imamo v gostilniški govorici še zelo veliko, da mnogo preveč in bi jih bilo potrebno čimprej brisati iz besednega seznama ter nadomestiti z domačimi, slovenskimi.

Podobno je tudi v naši govorici v dnevnem občevarju in izrazih. Dežnik na primer prav tako dobro varuje pred dežjem, kot marelja, kdo pa ima dežni plašč naj ne bo manj zadovoljen, kot tisti, ki ima regenmantel enake kvalitete. Za šolne imamo lep izraz nizki čevlji, za šunfe ali fuzetne pa ženske ali moške nogavice. Zakaj bi hodili ob prostem času na špincer, ko gremo lahko prav takrat na izprehod, kajti v prvem primeru je to lahko samo fajn, v drugem pa najmanj lepo. Vsako podjetje bi moralo biti enako zadovoljivo z dobičkom, kot je s profi- tom, če ga sploh sme imeti ali

ima. Z milom se prav tako lepo umijemo ali operemo kot z žajfo, sladkor pa ni nič manj sladek kot cukur. Če ima katera lepo obleko ni nič grše, kot če ima nobel gvant.

Tako bi lahko naštevali dolgo časa (ne kajta), da bi navedli vse primere, kjer bi lahko mdrne duše tuji izraz ali ime nadomestili z domačim izrazom in imenom. Res so se te tujke pretihotapile v našo govorico v teku dolgih stoletij, ko je naš narod živel pod tujim gospodstvom in se na vse načine boril za svoj obstanek. Toda, sedaj, ko smo se otreli tujega jarma, je potrebno, da postopoma iziravamo iz našega jezika tudi vse tujke. Naš narod je majhen, vendar ima bogato kulturno zgodovino, na katero je lahko vsak Slovenec ponosen. Med tem, ko se trudimo, da očistimo naš jezik tuje navlake in dvigamo nacionalni ponos, pa hkrati spoštujemo tudi jezik, običaje in nacionalno neodvisnost drugih narodov, toda

samo znotraj njegove nacionalne meje, doma pa nam je naše najdražje.

Ce že ne moremo zahtevati, da v privatni rabi in govorici takoj prenehamo z uporabo tujih imen in izrazov, pa to lahko zahtevamo od naših uslužbencev in drugih podjetij, kot so gostilne, hoteli, trgovine in druga. Tujci nas spoštujejo tudi po tem, koliko spoštujejo sebe in svoje običaje ter jezik sami. Na koncu pa še prosim, ko boste to brali, recite, da ste to čitali v kajtnjah, pač pa da ste brali v časopisu. Toliko o tem danes. rp.

Sneg, dež in Kočevci brez sraje

(Nenapisana reportaža)

Morda ni prav, da je nisem napisal. Toda bolje je. Včasih leže človeku na jeziku besede, ki mnogo povedo, še večkrat jih pa ni. Bolje je, da takrat človek ničesar ne napiše. Toda moral bi Bil si v kočevskem rudniku, potikal si, lepo so te sprejeli in prav je, da nekaj napišeš o težavah, ki so jih našli: zastarela mehancizacija, konji v jami, zarjavla bagerja, vode ni v rudniški koloniji in ob nevihtah so okvare na daljnovidnih jamomercu, ki ti je posidil na glavo belo rudarsko čela-

Nevarna reklama

V Pariz je prišla filmska igralka Dorothy Lamour in neki klub jo je povabil, da bi nastopila na prireditvi. Da bi bila udeležba čimvečja, so kar iz telefonskega imenika nabrali imena možkih, od katerih je vsak dobil vabilo sledeče vsebine: »Dragi! Ne pozabi na sestanek ob 8. zvečer dne 28. okt. Dorothy.«

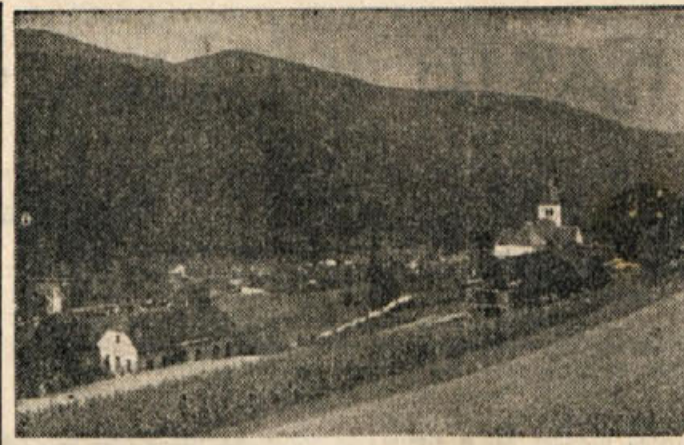
Poročili možki so prišli v nemajhno zadržko zaradi teh vabil, posebno, ker na vprašanje boljših polovic, nihče ni vedel pojasniti, kdo je ta Dorothy. Prišlo je do preprirov in ena najbolj užaljenih zakonških družic se je hotela zaradi tega tudi ločiti. Komaj jo je pregovoril advokat, ki je tudi dobil podobno vabilo.

Brezposelnost v ZDA narašča

Po poročilih ameriških listov se brezposelnost polagoma, a vztrajno spet plaz v ZDA. Samo v Clevelandu se je v septembru letos zvišalo število brezposelnih za 6 %, ponekod pa tudi do 14 %. Od meseca januarja dalje je prišlo na cesto kar 105.000 državnih uradnikov, ki so bili odpušteni iz državne službe.

V zapor pred vsiljivo ženo

Raymond Ohlson je nekega dne letos v oktobru prišel na sodišče v Chicagu in milo prošil, naj ga zapro vsaj za 6 mesecev, da bo vsaj tu imel mir pred svojo bivšo ženo. V aprilu lani se je ločil od svoje žene Arlene. Ko je začel hoditi s drugo žensko, ga je bivša žena začela nadlegovati in siliti, naj bi se spet poročil z njo. Po telefonu ga je klicala vsak dan in vsako noč tudi do desetkrat. Ko je zavrgel vse njene prošnje za ponovno poroko, mu je razbila pohištvo in zagrozila, da ga bo tudi pretepla. Sodnik njegovi prošnji za zapor ni ustrejel.

Pred nami se odpira pogled na Sotesko z nižjim predeli roških gozdov v ozadju, ki so bili varno zatočišče partizanskim enotam v narodnoosvobodilni borbi, po vojni pa so dali že na tisoče kubičnih metrov lesa graditvi našega gospodarstva. Kočevski gozdovi so zadnji dom prenekaterega partizana, ki je dal za svobodo in zemljo tudi najdražje, kar je imel — svoje življenje.

SEVERIN BALI: NA KURIRJEVEM GROBU

Na zeleni loki
vre iz skale vir;
teče mimo groba,
kjer leži kurir,
kakor mrtvo zrno
v brzadi rodnih tal,
kakor zlahni kamen
v žili gorskih skal.

Zvečeri se; mesec
troši sij na grob,
skale so kot beli,
speči ovčji trop.
Čuj: ni topot konja
jeknil nad preval?
Ni nekje v daljavi
zaregljal rafal?
Ni; vse krog je tiho,
vir le žubori,
kakor da iz rane
spet vre mlada kri.

Raste noč in zvezde
sločijo si pot;
čuj: ni nekdo stopil
na potočni prod?
Ni dejal potihoo:
»Hej, ti vranec moj!
Po stezah me nosiš,
kmalu boš me v boj.
Žejen si, le skloni
se nad čisti vir;
tod sem te še lani
pasel kot pastir.
In previdno, vranec,
name Lah preži!«

Ne, nihče ni stopil
in ne govori,
samo sapa v krošnji
s listi se lovi.
Rosa kristali se
z listov in raz vej,
ščetbanje raste
v leskah živih mej.
Čuj: kaj ni v tišino
zaregljal rafal?
Kaj ni kri potekla
preko rosnih tal?
Iz naročja trave
mrtvo zre kurir,
iz srca izteka
se mu živi vir...

Ne; povsod vse mirno;
svit ugaša noč.
Le spomin je videl
kar bilo nekoč
tukaj je na loki,
kjer zori zdaj mir.
Kjer za dom je padel
mlad junak — kurir!

Posledice korejske vojne

Spopad velesil je najbolj prizadel korejsko ljudstvo samo in mu prinesel neizmerno gorjo in materialne škode. Po približni ocenitvi znaša škoda na Koreji okrog 15 milijard dolarjev! Za denar bi lahko zgradili najmanj 2.250.000 enodružinskih hiš, od katerih bi vsaka stala 2 milijona dinarjev! V teh hišah bi lahko udobno stanovalo okrog 10 milijonov ljudi. Namesto tega je na Koreji poleg vseh drugih grozot, trpljenja in škode 9 milijonov beguncev brez vsega, 300.000 vdov in 100 tisoč vojnih sirot. Kaj je Koreja zakrivila, da so ji velesile prizadevale to gorje? Nič drugega, kot to, da stoji na mestu, kjer se križajo interesi velikih. Te številke nam dokazujejo, kako potrebna je enotna borba naprednih sil sveta, med katerimi je na prvem mestu naša država, za mir v svetu. Za usvajanje miru in neodvisnosti,

med katere spada tudi krepitev obrambnih sil, ni nobena žrtve prevelika. Taka obravnava velikih na račun malih narodov lahko prepriča samo enotno nastop vseh naprednih sil sveta, ki so pripravljene, če je potrebno, tudi z orožjem zaščititi neodvisnost malih pred vsako napadalnostjo imperialističnih sosedov.

»Oprostite, dragi, ali že dolgo čakam?«

do in preskrbel baterijo in obleko, da si mogel v jama. Ne pozabi na najboljše rudarsko skupino Konrada Šalharja, Antona Bobna in Alberta Mraka, ki delajo vedno na najslabših mestih in največ naredijo.

Govori o brezkončnih teninskih hodnikih rjavega zlata, kako se križem krašem prepletajo tudi do 130 m globoko pod zemljo v kočevski premogovni kotlini.

In piši spet o mrazu v zimi, ki grize rudarje v prste, ko potiskajo vagončke iz jame, medtem ko sedimo ml ob pečeh. Kako prijetno prasketa in bobni rjavi kočevski premog.

Povej kako tesno ti je bilo pri srcu, ko je divgalo polzele v jama, kako so jamske svetilke nihale med polgasnim pozdravi »Srečno« — »Srečno« — Doma jih čakajo družine. Za stanovanja je težko. V zimi sili skozi špranje v barake mraz. V jama je vroče. V srajah ne boš delal, preveč jih greje k vragu. Tudi nov pas razje pot in premogov prah. Težak zrak. Včasih hrešči oporniki, včasih koga prinesejo iz jame. Leto se v jami že zgodaj za režajo v čela. Trejino dneva si pod zemljo. — Poslušaj zamolkle klice, ropot vagončkov in kompresorjev in curiljanje vode. Žejen si, žejen

Cvetke z novomeških ulic

Rosi, v čevljevih moča, zadnjega, v denarnici pajčevina in na tisto luknjico mislim, k ji pravim stanovanje, kadar o njej govorim.

Pa me sreča znanec: »Nima vsak sreče kot ti! Dobrega strica moraš imeti.«

Gledam ga, strnim, on pa spet: »Če bi jaz imel tri stanovanja, bi ti enega odstopil, zato pa boš ti tolik dober, ko več, v kakšnem pajzlu stanujem, pa mi ga daj!«

Strah me je. Strah, da bi kdo ne zrinil še iz tiste luknje, ki ji pravim stanovanje, kadar sem dobre volje. Hočem do besede, toda prijatelj spet mouduje: »Bodi vendar tovarš in pomagaj mi! Vseeno je, katero stanovanje mi odstopiš. Lahko tišega v Sokolski ulici, morda tišega v Društveni ulici, zadovoljen bi bil pa tudi s tistim v Čirniški ulici. Tako, brate, zdaj več, da sem si na jasmem o teh treh stanovanjih. Stanovanjski urad bi ti trdo stopil na prste, če bi vedel, da se šopirš kar v treh prostorih. Pojdi mi na roko, če

Zgleden zakonski par

V Californiji je neki mladi mož trdo delal v industriji, da se je lahko njegova mlada žena izolirala za učiteljico. Sedaj ko je ona učiteljica, pa ona dela in varčuje, mož pa študira za zdravnika. Res idealen zakonski par.

Dobra oporoka

Ko so po smrti nekega bogatega ameriškega trgovca odprli njegovo oporoko so brali tole:

Svoji ženi zapuščam njena ljubčka in prepričanje, da nisem bil tako neumen, kot je mislila. Svojemu sinu zapuščam zadovoljstvo, da se bo preživljal z delom, potem, ko je 25 let živel v zmoti, da je delo samo moje zadovoljstvo. Svoji hčerki zapuščam 100.000 dolarjev, ker jih nujno potrebuje, kajti njen mož je dosegal opravil edino to delo, da je ni poročil. Svojemu služabniku zapuščam obleke, ki mi jih je v zadnjih desetih letih pokradel.

LOJZE ZUPANC:

VELIKI DNEVI

Povest

Nekje je zarezgal konj, da je od groze in strahu zaledenela ljudem kri v žilah. Rusov desetletni Jožek je pohitel v goreči hlev in odvezal kobilo Zorko, ki se je z izbuljenimi očmi izpustila v dir ter skopitljala na vaške pašince. Gospodinja niso vedele, kaj naj store. Brezumno so tekale za svojimi možmi, ki so jih fašisti gnali iz vasi. Ko pa so spoznale, da njim ni pomoči, so se spomnile na otroke, ki so vreščali pri gorečih bajtah. Presunljivo jokane otroke jih je zvalilo nazaj h gorečim hišam. Zapodile so se v bajte in znašale ven posteljino, obleke, perilo in posode. Ven, le ven, kar je mogoče, ven pod mlo nebo, da bi vsaj najnujnejše otele požrešnim plamenom!

Požar je vse bolj in bolj besnel. Med gromovjem podiračočega se strešnega tramovja je bilo komaj slišati vpitje vaščanov, ki so hoteli gasiti in reševati svoje borno imetje. Iz vodnjakov in iz kalja sredi vasi so nosili vodo v škafih in čebrih, da bi pogasili ogenj, ki je požrešno gotal krov za krovom.

Z Jugljeve goreče hiše, pokrite s slamo, je vrglo goreči škopnjak na Starihovo hišo. Stric Jurij je kar s podstrešja splezal na streho in kakor nor otepal s starim, preperehim gunjem, ki ga je našel na podstrešju, po goreči stehi. Bara in Danica sta nosili vodo in vedro za vedrom podajali Tjčetu, ki je stal na lestvi in podajal vodo stricu Jurju.

Končno se jim je le posrečilo zadržati ogenj na goreči stehi.

Streha na kovačnici je popolnoma zgorela. Ostalo je le zidovje, nad vhodnimi vrati pa je na ožganem zidovju ostal napis, ime pokojnega Tjčetovega očeta.

Starihovi in najbližji sosedje so ogenj omejili, a na gornjem kraju vsaj je gorelo, gorelo. Ljudje so rjoveljeli in nosili v škafih vodo. Nosili so, nosili... Ko pa so spoznali, da je vse njihovo naprezanje zaman, da je vse delo vredno toliko kakor pihat proti vetru, ko so uvideli, da bi niti dvajset gasilskih brizgalov ne moglo pogasiti naraščajočega ognja, so se z ožganimi oblekami, ranjeni, premočeni in na smrt upehani umaknili pred rastočo vročino, ki so jo izžarevali goreči hlevi, skednji in bajte. Popadali so na zemljo, si od tope bolečine in duševne groze grizli prste na rokah in tolkli z glavami ob kamenje na vaških poteh. Niti jokati niso več mogli! Otečene,

s krvjo podplute oči niso imele več solz. Le hropili so kakor zaklana goveda...

Stara Jugljeva se je z razmršenimi, sivimi lasmi in ožganim krilom zapodila po vasi, prepevajoč neko sveto pesem. Iznenada ji je obstala pri gruč žensk, ki so se v topi žalosti hlipajoče valjale po zemlji in tulile, da je njihov presunljivj jok rezal v ušesa.

»Sodni dan je!« je divje zakrčala z vresečim glasom, izza nedrij pa potegnila molek z debelimi, črnimi jagodami — edino stvar, ki jo je odnesla iz goreče bajte. »Molimo, ljudje!« je rjavela, da bi prekričala vihar žalosti, ki je divjal po vasi. »Gospod bog, oče nebeški nam je poslal ta ogenj. Velik ogenj, v katerem bodo zgoreli naši grehi! Zahvaljen, o bog!« In udarila se je s pestjo, v kateri je krčevito stiskala molek, po uvelih prsih in zapela:

»Z ognjem in mečem bom končal...«

Zmešano je nekaj časa zrla v ogenj, potelje pa se je zapodila naravnost proti goreči hiši in izginila v plamenih in dimu.

»Moj bog, saj je znorela!« je zakrčala Starihova Bara. »Držite jo, držite!«

Prepozno. Le kdo bi se upal za njo v ogenj! Se tisti trenutek se je sesula streha in goreče ostreže je s stropom vred zgrmelo na kup ter pokopalo pod seboj ubogo žensko.

Od groze prevzeti ljudje pa so brezumno tekali in begali po vasi, od hiše do hiše, od hleva do hleva in drug drugega prosili pomoči. Nihče jim ni mogel pomagati. V vodnjakih je zmanjkalo vode, vaški kal so izpraznili prav do blatnega dna.

A vas je gorela. Ogenj se je širil dalje, dalje, do strehe do strehe. Nad gorečimi Dobravicami pa se je prav do visokega neba dvigal visok stebel črnega dima, da je celo sonce na nebu potemnelo kakor ob mraku. S krvavoredečo svetlobo je mežikalo izza temnošivega oblaka nad vasjo. Skozil dim in pepel, ki ga je bilo polno ozračje nad vasjo, se je skrivalo obeh dobrihviskih brezdomcev.

Kolona fašistov se je na umiku iz gorečih Dobravic napotila skozi Krivoglavice in Giršice proti Gradacu. Na Krivoglavcih so se možje poskrili v gozdne jame, ko so zvedeli za prihod sovražne vojske, le mlinar Zunič je ostal doma. Planili so v mlino in ga vsega belega od pališke kar izpred grota odvedli s seboj.

Na Giršičih so možje presenetili pri delu na polju. Na njivah blizu vasi so okopavali krompir. Obkolili so jih in jih umazane od dela, boste ter nedolžne apahali k možem, ki so jih že vodili sredi kolone neznanokom... Papič, Simenc, Kure, trije giršički gospodarji so morali oditi z njimi, ne da bi mogli vsaj še enkrat s pogledi objeti svoje žene in otroke.